

GOSPODARCZY GABINET CIENI

Warszawa, 12 kwietnia 2021 r.

RAPORT: SPÓŁDZIELCZOŚĆ

DR INŻ. MIECZYSLAW GRODZKI

minister ds. spółdzielczości Gospodarczego Gabinetu Cieni BCC

Rzecznik budowlany GINB, rzeczoznawca majątkowy ds. nieruchomości, lustrator spółdzielczy. Prezes zarządu Krajowej Rady Spółdzielczej, zastępca przewodniczącego RN Związku Rewizyjnego Banków Spółdzielczych im. Franciszka Stefczyka, z-ca przewodniczącego Rady Mazowieckiej Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa. Prowadzi własną firmę – Przedsiębiorstwo Budowlane GROMAR. Za swoją działalność został odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi. Przewodniczący Komisji Spółdzielczej BCC.

☎ 514 090 080 ✉ mieczyslaw.grodzki@bcc.org.pl

REKOMENDACJE DLA RZĄDU

1. **W odniesieniu do całego sektora spółdzielczego, nadal aktualna pozostaje kwestia uwzględnienia tych podmiotów w przyszłych rozwiązaniach podatkowych dla osób prawnych w zakresie możliwości skorzystania przez nie z rozwiązania tzw. „CIT- u estońskiego”.**

Inną kwestią jest zbyt małe uwzględnienie form wspólnego działania, w szczególności spółdzielni i ich związków oraz brak wsparcia sektorowego w kluczowych sektorach produkcji rolnej i przetwórstwa rolnego - w Planie Strategicznym Wspólnej Polityki Rolnej dla Polski na nową perspektywę UE 2021-2027.

2. **Spółdzielczość finansowa**

Brakuje nadal jakichkolwiek symptomów poprawy sytuacji ekonomiczno-finansowej podmiotów spółdzielczego sektora. Przyczynia się do tego brak popytu na kredyt gospodarczy ze strony małych podmiotów gospodarczych, tradycyjnie obsługiwanych przez ten sektor, oraz polityka Rady Polityki Pieniężnej utrzymywania stóp podstawowych (głównie referencyjnej) praktycznie na poziomie zero procent, co ma bezpośrednie przełożenie na stopy rynku międzybankowego (WIBOR i WIBID). Z perspektywy rocznego okresu realizacji polityki ułatwiania dostępu do zadłużenia kredytowego należy stwierdzić, że nie przyczyniła się ona do wzrostu zainteresowania ze strony realnej gospodarki podejmowaniem ryzyka inwestycyjnego, a podmioty sektora bankowego sprowadziła na granicę ich ekonomicznej efektywności. W tym stanie rzeczy, przyjmowanie przez podmioty spółdzielczego sektora podstawowych założeń planistycznych na rok 2021 obciążone jest trudnym do oszacowania błędem. Pamiętać również musimy, że wiele małych podmiotów utrzymuje się obecnie dzięki pomocy państwa (głównie utrzymanie zatrudnienia), ale z czasem będą musiały weryfikować się ekonomicznie swoją rynkową aktywnością, co może okazać się dla nich dużym wyzwaniem. Są one najczęściej klientami spółdzielczego sektora.

Dla jednostek spółdzielczych, będzie to najprawdopodobniej konieczność przyspieszonej konsolidacji. Zdaniem niektórych analityków rynku bankowego, sytuacja całego sektora, a głównie komercyjnego, może mieć drugie tło. Niższa ich wycena, w tym głównie za sprawą problemów z kredytami frankowymi, może być dla rządzących okazją do dalszej „repolonizacji” niektórych z nich. Będąc reprezentacją polskiego biznesu, stale musimy ten obszar monitorować. Przyjąć bowiem należy, że 70 procent rozwoju gospodarczego jest realizowane z udziałem kredytu bankowego.

3. Spółdzielczość mieszkaniowa

Spółdzielnie mieszkaniowe od lat borykają się z uciążliwymi dla nich problemami natury własności gruntów i spraw podatkowych. Chociaż wiele z nich skorzystało z dobrodziejstwa ustawy o przekształceniu ex lege prawa użytkowania wieczystego w prawo własności gruntów, to jednak wiele należących do niuch gruntów, zarówno zabudowanych jak i niezabudowanych, nie zostało objętych przekształceniem. Konieczne jest więc rozszerzenie zakresu przedmiotowego przekształcenia ex lege prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości. Chodzi tu przede wszystkim o objęcie przekształceniem nieruchomości powiązanych z budynkami mieszkalnymi, na których znajdują się drogi, chodniki, miejsca postojowe i parkingi, kotłownie, węzły wymiennikowe, stacje transformatorowe i inne elementy infrastruktury technicznej, garaże (od ich zbudowania często uzależniano decyzje na realizację budowy bloków mieszkalnych), wiaty śmietnikowe, budynki handlowo-usługowe, targowiska, budynki administracyjne i warsztatowe, place zabaw, boiska, tereny sportowe i rekreacyjne, parki, zieleńce i inne tereny zielone.

Oddzielnego, ustawowego uporządkowania wymagają te grunty spółdzielcze zabudowane budynkami mieszkalnymi, których stan prawny jest nie do końca rozpoznany z powodu braków w dokumentacji, nierozstrzygniętych spraw spadkowych, roszczeń dawnych właścicieli lub ich spadkobierców. Jest to konsekwencja decyzji lokalizacyjnych podejmowanych w przeszłości bez rozpoznania stanu prawnego gruntów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową. Wzniesione na tych gruntach mieszkania stanowią formę własności ułomnej, dla której nie można założyć ksiąg wieczystych, ani też uzyskać kredytu na ich zakup, co w sumie wpływa na ich znacznie zaniżoną wartość rynkową.

Spółdzielnie mieszkaniowe od lat sygnalizują konieczność usunięcia z przepisów podatkowych nierównego traktowania spółdzielni w stosunku do innych podmiotów gospodarczych. Obowiązująca norma prawna zwalnia wprawdzie z opodatkowania hipotetyczne dochody spółdzielni mieszkaniowych uzyskane z gospodarowania zasobami mieszkaniowymi, ale tylko w części przeznaczonej na cele związane z utrzymaniem tych zasobów. Jednakże, co do zasady, ta część działalności gospodarczej spółdzielni mieszkaniowych jest niedochodowa, a wręcz przynosi straty. Zwolnienie jej z opodatkowania jest więc w rzeczywistości iluzją. Działa ono na niekorzyść spółdzielni jako podmiotu gospodarczego. Spółdzielnie nie mogą bowiem straty poniesionej z tytułu gospodarowania zasobami mieszkaniowymi rozliczyć łącznie z pozostałymi formami aktywności gospodarczej, jak wynajem lokali usługowych, która to działalność jest na ogół dochodowa. Taka sytuacja faktycznie zwiększa obciążenia podatkowe spółdzielni mieszkaniowych i je dyskryminuje w stosunku do innych podmiotów gospodarczych. Rezygnacja z tej formy opodatkowania, wymagająca niewielkich zmian w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych, zapewniłaby konstytucyjną równość wszystkich podatników prowadzących działalność gospodarczą.

4. Spółdzielczość rolnicza i wiejska

- ✓ Wpisanie odpowiedniego do potrzeb wsparcia form wspólnego działania rolników oraz mieszkańców wsi, w szczególności spółdzielni i ich związków, do Planu Strategicznego Wspólnej Polityki Rolnej dla Polski na nową perspektywę UE 2021-2027 – rozszerzenie zakresu wsparcia już działających i nowotworzonych spółdzielni.
- ✓ Wpisanie do PS WPR dla Polski wsparcia sektorowego dla uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń w kluczowych dla polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolnego sektorach, planowanego przez Komisję Europejską w ramach WPR UE 2021-2027 oraz uproszczenie krajowych wymogów uzyskiwania statusu uznanych OP lub ich zrzeszeń przez działające spółdzielnie rolnicze i przetwórcze lub ich związki oraz nowotworzone OP.

Brak jest w przedłożonym projekcie PS WPR odpowiedniego do potrzeb wsparcia form wspólnego działania rolników oraz mieszkańców wsi, poprzez wsparcie już działających i nowotworzonych podmiotów, w szczególności spółdzielni. Prowadzenie wspólnych przedsiębiorstw obniża koszty działania na rynku, poprawia dochody rolników i ułatwia funkcjonowanie mieszkańców wsi, dając współwłaścicielom przedsiębiorstw i społecznościom lokalnym optymalne korzyści. Komisja Europejska planuje wsparcie sektorowe dla uznanych organizacji producentów (OP) i ich zrzeszeń (uznanie zgodnie z Rozporządzeniem PEiR (UE) nr 1308/2013), w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE na lata 2021-2027, w wysokości do 5% corocznej wartości produkcji sprzedanej przez organizację producentów lub zrzeszenie OP, realizujących program operacyjny. W obecnym projekcie PS WPR dla Polski brak jest wsparcia sektorowego w kluczowych dla polskiego rolnictwa i przetwórstwa sektorach rolnych, w szczególności zbóż, nasion roślin oleistych, mleka i przetworów mlecznych, wieprzowiny, mięsa drobiowego, wołowiny i cielęciny, baraniny i koziny.

Konieczne jest uproszczenie krajowych wymagań i dokumentacji w zakresie uzyskiwania statusu uznanych organizacji producentów i ich zrzeszeń, w szczególności przez spółdzielnie skupowe, produkcyjne i przetwórcze, w tym mające status grup producentów rolnych, oraz ich związki. Potrzebne jest również tworzenie nowych uznanych OP z wykorzystaniem formy spółdzielni – wzorowanych na spółdzielniach rolniczych w krajach Zachodniej Europy, zrzeszających większość tamtejszych rolników. W Unii Europejskiej działa 3500 uznanych OP i ich zrzeszeń (dane KE z 2017 r.), głównie w krajach zachodnich.

PODSUMOWANIE DOTYCHCZASOWYCH DZIAŁAŃ RZĄDU

Pozytywy:

1. **Rekomendacja Komitetu Stabilności Finansowej skierowana do ministra finansów w sprawie utrzymania w I kwartale 2021 r. wskaźnika kapitałowego bufora antycyklicznego na poziomie 0%.** Podjęcie decyzji w tej sprawie zmniejszać będzie wymogi w zakresie adekwatności kapitałowej dla banków. Podobne rozwiązanie powinno dotyczyć następnych kwartałów br.
2. **Przyjęcie przez Komitet propozycji możliwych do podjęcia działań na rzecz wsparcia stabilnego funkcjonowania banków spółdzielczych oraz spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych.** Wśród szczegółowych rekomendacji znalazła się postulowana od dawna przez środowisko spółdzielcze kwestia przyjęcia nowego mechanizmu przyznawania dopłat do oprocentowania tzw. kredytów preferencyjnych oraz zweryfikowania stanowiska UOKiK w sprawie uznawania ujednoliconych ofert produktowych banków spółdzielczych w ramach zrzeszenia za niedozwoloną zniżkę cenową. Podkreślić należy znaczenie dla sektora rekomendacji długookresowych, potencjalnie stabilizujących rozwój sektora. Ich urzeczywistnienie zależeć będzie jednak od podjęcia przez stosowne władze konkretnych rozwiązań ustawowych i regulacji nadzorczych.

Zagrożenia:

1. **Brak realnych przesłanek do wzrostu zainteresowania podmiotów realnej gospodarki rozwojem inwestycji i ich finansowania długiem kredytowym.** Ta sytuacja powodować będzie, że wiele banków spółdzielczych stanie przed poważnym wyzwaniem co do możliwości dalszego, efektywnego kontynuowania swojej działalności.
2. **Utrata równych warunków rozwoju i dostępu do funduszy UE przez polskich rolników i przetwórców oraz mieszkańców obszarów wiejskich.**

W wyniku niewystarczającego wsparcia wspólnych form działania na obszarach wiejskich, w szczególności spółdzielni, oraz braku wsparcia sektorowego dla uznanych organizacji producentów (OP) i ich zrzeszeń w kluczowych dla polskiego rolnictwa i przetwórstwa rolnego sektorach – w ramach Planu Strategicznego WPR dla Polski na nową perspektywę UE 2021-2027, utracone zostaną możliwości rozwoju terenów wiejskich i rolnictwa w naszym kraju.

Najbardziej popularnymi wspólnie prowadzonymi przedsiębiorstwami na Zachodzie Europy są różnego typu spółdzielnie – działające i nowopowstające. Bez wsparcia sektorowego w kluczowych sektorach rolnych w naszym kraju, pozycja rynkowa polskich rolników i podmiotów przetwórczych będzie się znacząco pogorszać w kolejnych latach. W wielu sektorach już dziś dochody z produkcji rolnej są bardzo niskie lub występuje ich brak. Bez uproszczenia ścieżki uzyskiwania statusu uznanej OP i ich zrzeszeń przez działające spółdzielnie i ich związki oraz wyraźnej poprawy gospodarczego zorganizowania rolników w spółdzielnie, w szczególności mające status uznanej OP (preferowane przez KE) – bardzo trudno będzie rolnikom wypełnić tak wysoko postawione wymagania w zakresie dobrostanu, ekologii, ochrony klimatu i środowiska, wynikające z Europejskiego Zielonego Ładu. Działanie w ramach spółdzielni pozwala zrekomensować spadającą dochodowość produkcji rolnej oraz zwiększone koszty funkcjonowania wynikające z w/w nowego podejścia UE.

Kontakt dla mediów:

Emil Muciński
rzecznik, Instytut Interwencji Gospodarczych BCC
tel. 602 571 395
e-mail: emil.mucinski@bcc.org.pl; instytut@bcc.org.pl

Gospodarczy Gabinet Cieni Business Centre Club to think tank powołany w kwietniu 2012 r., aby wspierać działania prorozwojowe władz publicznych, monitorować prace resortów kluczowych dla przedsiębiorczości, rekomendować zmiany sprzyjające rozwojowi kraju, wzrostowi gospodarczemu i konkurencyjności polskich firm. W skład GGC BCC wchodzi wybitni gospodarczy fachowcy, z których wielu piastowało w przeszłości funkcje publiczne [lista poniżej]. Więcej informacji: <http://www.bcc.org.pl/Gospodarczy-Gabinet-Cieni.4241.0.html>